

Výsledky průzkumu NABÍDKY NEKLECOVÝCH VAJEC obchodními řetězci v České republice

Většina slepic v zemědělském výrobním sektoru je chována v ČR i v EU v klecích. V nich jsou slepice zavřené neustále, 24 hod., každý den po celé období své snůšky (12–13 měsíců). Být v kleci je pro slepice, tak jako pro každého živého tvora, utrpením.

Směrnice EU zakazuje chov slepic v těch nejmenších – tzv. nezdokonalených klecích od roku 2012, některé země EU se však snaží o jeho odložení – pod vlivem tlaku vaječného průmyslu. V některých zemích EU ale tento zákaz platí již nyní nebo bude platit před rokem 2012.

Pro udržení zákazu je mimo jiné také třeba, aby spotřebitelé měli možnost zakoupit jiná vejce, než ta z klecí. Zákazník by měl mít možnost výběru, a tím také možnost ovlivnit způsoby chovu nosnic. Zejména obchodní řetězce a aliance mají tak velkou moc a velký vliv na zemědělský výrobní sektor.

V mnoha západních zemích již velký počet řetězců – a v některých zemích všechny – nabízejí jen vejce z neklecových chovů. Jaká je situace v České republice? Jak může nakupující poznat z jakého systému chovu vejce pochází? To zjišťovala Společnost pro zvířata v druhé polovině roku 2007.

Situace se v České republice mírně zlepšuje: nejsme sice tak daleko, jako třeba v jiných EU zemích, kde mnoho obchodních řetězců žádá klecová vejce nenabízí, ale před třemi lety bychom marně v supermarketech hledali jiná vejce než ta klecová. Přitom v některých z nich tvoří nyní vejce z jiných než klecových chovů i 10 % nabídky vajec, a to je určitě povzbudivá zpráva. Zejména proto, že 97 % slepic v komerčním zemědělském sektoru ČR je stále uvězněno v klecích.

Způsoby chovu slepic

Slepice, které zemědělský průmysl nazývá nosnicemi, mohou být producenty vajec chovány několika způsoby. Převládajícím typem chovu nosnic v České republice i Evropě je chov slepic v klecích. Dalšími typy jsou chovy nosnic v halách na podestýlce, chov volný s venkovním výběhem a chov ekologický.

Existují dva možné způsoby chovu slepic v klecích:

chov v klecích nezdokonalených a obohacených.

Chov v klecích nezdokonalených (neobohacených) poskytuje slepicím životní prostor menší než je velikost listu papíru A4. Slepice jsou namačkány jedna na druhou, umístěny v holé prázdné drátěné kleci, mohou jen vpředu klece z pásových dopravníků přijímat krmivo, v zadní části klece padají na dopravník snesena vejce.

Druhým typem jsou klece obohacené (zdokonalené), jejich zavádění do praxe se teprve rozbíhá. Slepice zde musí mít k dispozici hnízdo, bidýlko, podklad s materiálem na popelení, vybavení na obrušování drápků a životní prostor o něco větší než je zmíněná velikost listu papíru formátu A4.

Chov v halách na podestýlce je chov, kde se mohou slepice v hale volně pohybovat, ven se však také nikdy nedostanou. Podlaha je z jedné třetiny pokryta podestýlkou ze slámy, písku nebo hoblin a pod., slepice snášejí vejce do hnízd. Je zde velká prašnost, slepice jsou volné v obrovském hejnu. Existují typy chovu s použitím etáží – bidýlka a hnízda jsou umístěna nad sebou.

Chov volný s výběhem znamená volný způsob chovu slepic uvnitř v hale s volným průchodem ven do výběhu nebo voliéry (pokud zrovna není v platnosti zákaz výběhu ven z důvodu ptáčích chřipky).

Chov ekologický je podobný jako chov volný s výběhem s tím rozdílem, že chovatel musí z 90 procent

krmit slepice kvalitním ekologickým krmivem, nepoužívat doplňující medikamenty, a navíc splňovat všechny podmínky stanovené v zákoně o ekologickém zemědělství. Slepice jsou v menších hejnech, což je více přirozenější.

Směrnice EU

Podmínky výše uvedených způsobů chovu upravuje směrnice Rady EU č. 1999/74/ES. Směrnice také stanoví ukončení chovu slepic v nezdokonalených klecích od 1. 1. 2012 v EU. Zmíněné klece obohacené by měly být náhradou za klece nezdokonalené, ale z hlediska zajištění dobrých životních podmínek (welfare) slepic jsou velmi sporné.

Chov slepic v ČR

V České republice je ročně chováno 9–10 miliónů slepic určených ke snášení vajec.

Z tohoto počtu jich je přibližně 50–55 % chováno v zemědělském výrobním sektoru. Slepice jsou zde chovány intenzivním způsobem, přes 97 % z nich v naprosto nevyhovujících podmínkách klecových systémů. Přibližně 2,7 % slepic je chováno na podestýlce v halách (zdroj MZe).

A v ČR po několika letech produkují ekologická – biovejce pouze dva chovatelé, další pomalu začínají.

Slepice v kleci trpí

Není třeba příliš zdůrazňovat, že každé zvíře uvězněné v kleci, nebo v jakémkoliv malém prostoru, trpí. Slepice v klecovém systému chovu stráví celý svůj život, dlouhý přibližně 13–14 měsíců, namačkané v kle-

ci, a to nepřetržitě bez možnosti někdy vyjít z klece ven.

Rozměry klece slepici ani neumožní protažení křídel a celého těla (pro protažení jednoho křídla potřebuje nejméně 900 cm²), drátěná kovová podlaha má na svědomí bolestivé otlaky a přerostlé pařáty, klec často neumožňuje zcela vzpřímený postoj. Z nedostatku pohybu trpí ptáci osteoporózou, jejich kosti jsou velmi křehké a často se lámou. Z prašného tmavého prostředí se za celý svůj život nedostanou ven na přirozené světlo. Intenzivní zemědělství degradovalo tyto tvory na stroje, kterým je dovoleno jen přijímat krmivo a snášet vejce – nic víc.

Změna k lepšímu je možná – a v rukou ji má každý jednotlivý zákazník, který nakupuje vejce v obchodě (a nemá to štěstí, že může odebírat vejce přímo od drobných chovatelů či příbuzných na venkově). Tím, jaká vejce zákazník při nákupu zvolí, vytváří poptávku a určuje tak, jaká vejce budou „produkována“ a za jakých podmínek.

Nabídka neklecových vajec v zahraničí V porovnání s některými členskými státy EU je nabídka neklecových vajec v obchodech a uvědomění si zbytečného utrpení nosnic v klecích u nás, bohužel, ale stále mizivá. – Pozitivním příkladem je Rakousko, kde již od roku 2007 nenabízí žádný se supermarketů vejce z klecí a kde byl stanoven zákaz chovu nosnic v obou typech klecí na rok 2009.

❑ Ani v supermarketech v Nizozemí klecová vejce již nenajdete.

Další informace k chovu slepic v klecích a ke směrnici, která stanoví zákaz užití nezdokonalených klecí od roku 2012 jsou na www.spolecnostprozvirata.cz, odkaz Slepice, odkaz Víte, jaká vejce kupujete?

Děkujeme za jakoukoliv finanční pomoc. Číslo účtu: 158182860 / 0300 Společnost pro zvířata – z. o. ČSOP, březen 2008

Výsledky průzkumu NABÍDKY NEKLECOVÝCH VAJEC obchodními řetězci v České republice

Na dobré cestě jsou také ve Velké Británii – pět velkých supermarketů (jako je např. Waitrose a Marks & Spencer) zde přestalo klecová vejce prodávat a některé z nich ani klecová vejce nepoužívají při výrobě svých výrobků (v sušené podobě aj.).

V Belgii se k pěti supermarketům přidal dokonce i řetězec rychlého občerstvení Mc Donald's.

V Německu platí zákaz chovu v nezdokonalených klecích od roku 2007, s výjimkami do roku 2009.

Ve Švédsku je 50 procent produkce vajec z neklecových systémů, v Dánsku 40 procent.

Povinné označování vajec v EU

Z jakého chovu vejce pocházejí lze zjistit podle slovního označení na krabičce s vejci a prvního čísla kódu přímo na vejci:

Vejce z klecového chovu – kód 3

Vejce z chovu v hale, z podestýlky – kód 2

Vejce z volného výběhu – kód 1

Vejce z ekologického chovu – kód 0

U nás se, bohužel, zákazník setká nejčastěji s vejci z klecového chovu, zřídka a pouze jen v několika větších obchodních řetězcích, zakoupí vejce z podestýlky, nebo vajíčka nejvyšší kvality - a z hlediska welfare nejšetrnější k přirozeným potřebám slepic - biovejce z ekologického chovu. Vejce z volného výběhu u nás zatím nejsou v obchodech k dostání.

Průměrná roční spotřeba na obyvatele České republiky byla v roce 2007, podle údajů Ministerstva zemědělství, 249 ks vajec na osobu. Cílem průzkumu bylo zjistit, které velké obchodní řetězce v České republice nabízejí ve svém sortimentu neklecová vejce, a z jakého způsobu chovu. Věříme, že obchodníci v ČR (prozatím hlavně velké řetězce) tak reagují na poptávku zákazníků po vejcích, jejichž levná cena není vykoupena utrpením zvířat.

Z průzkumu veřejného mínění členských států EU Eurobarometru vyplývá, že téměř 50 % dotazovaných zákazníků je ochotno si za vejce v obchodě připlatit a zajistit tak slepicím lepší životní podmínky.

Průzkum a výsledky

Průzkum byl proveden formou dotazníku, který byl zaslán třinácti velkým obchodním řetězcům (a nákupním aliancím) v České republice, v polovině roku 2007: Kaufland ČR v.o.s.; Lidl v.o.s.; Makro Cash & Carry ČR; s.r.o.; Norma k.s.; Penny Market s.r.o.; Plus – Discount s.r.o.; Tesco stores ČR a.s.; Ahold ČR a.s. – Albert; Ahold ČR a.s. – Hypernova; Billa s.r.o.; COOP Centrum družstvo; Ilobus ČR k.s.; Interspar Spar COS s.r.o.

Ze zmíněného počtu oslovených super/hypermarketů nám vyplněný dotazník zpět zaslalo šest společností. Pět neodpovědělo vůbec i přes opakované telefonáty, e-maily a dopisy z naší strany. Dvě se vyjádřily, že nemají zájem o spolupráci.

Z tabulky č. 1 je zřejmé, že nabídka vajec z podestýlky nebo biovajec,

u společností jejichž zástupci spolupracovali na projektu, je velmi nízká.

Společnost Ahold a. s. nabízí v sortimentu neklecových vajec největší výběr. Biovejce tvoří 1 % v celkovém prodeji vajec v hypermarketech Hypernova (nabízí je 51 Hypernov) a 0,2 % v supermarketech Albert (46 Albertů). Vejce z podestýlky tvoří v celkovém prodeji vajec 7 % v hypermarketech Hypernova (v 53 Hypernovách) a 10 % v supermarketech Albert (243 Albertů).

Společnost Interspar Spar COS s. r. o. nabízí zákazníkům jen vejce z podestýlky, dle zástupců společnosti se jedná o 10 % sortimentu vajec, vejce jsou českého původu.

Společnost Coop Centrum družstvo o sortimentu vajec svých prodejen nemá informace.

Diskontní společnosti Lidl v.o.s. a Norma k.s. nabízejí prozatím jen vejce z klecových systémů.

U společností, které na projektu nespocovaly a nemáme tedy k dispozici vyjádření jejich zástupců, jsme navštívili namátkově několik prodejen z každého řetězce. Nejedná se tedy o údaje, které by nám poskytli zástupci dané společnosti. Podestýlková vejce byla v nabídce v řetězcích: Tesco, Stores ČR, Globus ČR k. s. a v Billa s. r. o. Vejce v biokvalitě bylo možné zakoupit v někte-

rych prodejnách Billa s. r. o. a v prodejnách Plus – Discount s. r. o. (dovoz z Německa).

Tabulka 2: Plány na rozšíření nabídky neklecových vajec ve svých prodejnách, případně na zahájení prodeje, pokud neklecová vejce daná společnost nenabízí. Tabulka 3: Nejčastější překážky, které brání rozšíření sortimentu o větší množství neklecových vajec nebo brání zahájení jejich prodeje.

Řada zástupců dotazovaných obchodních řetězců uvedla jako důvod nedostatečnou poptávku ze strany zákazníků po tomto artiklu kvůli vysoké ceně. Z výzkumu veřejného mínění nicméně vyplývá, že řada zákazníků by si ráda za vejce, které pocházejí od slepic chovaných v humánnějších podmínkách, připlatila (v některých řetězcích, které neklecová vejce nabízejí, jsme se setkali s vyprodanými regály biovajec).

Ekologičtí zemědělci chováající nosnice nám naopak uvedli, že je velký zájem ze strany řetězců o jejich vejce, ale bohužel, tak velké množství biovajec nejsou schopni prozatím nabídnout. Stejně tak zástupci společnosti Ahold Czech republic a.s. uvedli, že neklecových vajec od českých producentů je nedostatečné množství. Je proto třeba ze strany veřejnosti projevit otevřený zájem o vejce získaná od slepic chovaných v šetrnějších podmínkách. Motivovat tak české chovatele k přechodu z konvenčního chovu nosnic na chov ekologický nebo chov s volným výběhem. Dále také žádat účinnou podporu státu pro chovy beroucí ohled na dobré životní podmínky (welfare) slepic.

Obchodní řetězce a aliance v České republice nabízejí svým zákazníkům, v porovnání s řadou států Evropské unie, stále velmi nedostatečné množství vajec, která pocházejí z chovů respektujících přirozené potřeby nosnic (původ vajec obsažených ve výrobcích není na obalu značen, protože se nejedná o povinný údaj).

Nicméně kroky k lepšímu mohou – a podle Společnosti pro zvířata by měly – podniknout jak obchodní řetězce, tak i sami zákazníci. Svou činností by měl ke zlepšení situace přispět i stát. Obchodní řetězce, které stále nabízejí jen vejce od nosnic z klecových chovů, by měly rozšířit svůj sortiment i o vejce neklecová. Zákazníci by měli více otevřeně projevit svůj

Tabulka č. 2	
Název obchodního řetězce (aliance)	zahájení/rozšíření prodeje neklecových vajec
Lidl v.o.s.	ANO
Norma k.s.	NE
Albert (Ahold a.s.)	ANO
Hypernova (Ahold a.s.)	ANO
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi
Interspar Spar COS	NE

Tabulka č. 1			
Název obchodního řetězce (aliance)	klecová vejce	vejce z podestýlky	biovejce
Lidl v.o.s.	ANO	NE	NE
Norma k.s.	ANO	NE	NE
Albert (Ahold a.s.)	ANO	ANO	ANO
Hypernova (Ahold a.s.)	ANO	ANO	ANO
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi	nedisponují informacemi	nedisponují informacemi
Interspar Spar COS s.r.o.	ANO	ANO	NE

Tabulka č. 3	
Název obchodního řetězce (aliance)	zahájení/rozšíření prodeje neklecových vajec
Lidl v.o.s.	ANO
Norma k.s.	NE
Albert (Ahold a.s.)	ANO
Hypernova (Ahold a.s.)	ANO
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi
Interspar Spar COS	NE

Výsledky průzkumu...

zám o tento sortiment – a to dotazy přímou v obchodech a písemně zástupcům společností a ministerstvu zemědělství.

Člověk, který nesouhlasí s utrpením živých tvorů a s jejich „chovem“ v tak otřesných podmínkách, které mají slepice v kleci, by měl přestat tato vejce konzumovat a podporovat svým nákupem chov slepic ve vhodných chovech. Tím prospěje svému zdraví a životnímu prostředí, uleví svému svědomí a zároveň podpoří producenta, který tyto slepice chová.

Stát by měl účinně podporovat producenty neklecových vajec a pracovat na vyšší informovanosti občanů ohledně pozitivních vlivů volných chovů s výběhem na chovaná zvířata a ekologického zemědělství na zvířata, lidské zdraví a naše životní prostředí. Stát by měl také důsledně kontrolovat značení krabiček vajec – původ vajec je označen velmi malým, často nečitelným písmem. Krabíčka s vejci z klecového chovu často nese zavádějící a lživé obrázky slepic ve volném výběhu na rozkvetlé louce. Přitom tyto slepice za celý svůj život louku neuvidí, maximálně z přepravní bedny při transportu na jatka.

Při evropském průzkumu (Eurobarometer) v roce 2006 bylo zjištěno, že většina občanů EU je ochotná zaplatit více za vyšší welfare slepic. Již nyní v několika EU zemích pochází asi 50 % vajec prodávaných v obchodech z neklecových systémů. Zákaz chovu slepic v klecích odráží silný veřejný nesouhlas s tímto systémem. 58 % respondentů v průzkumu označovalo welfare slepic/nosnic jako velmi špatný. A 78 % respondentů uvedlo, že stav welfare slepic je nedostatečný až velmi špatný.

SLEPICÍM PRÝ CHYBĚJÍ STROMY

Drůbež v tzv. free-range velkochovech pohrdá nabízenou svobodou výběhu a celé dny „dřepí“ v drůbežárnách. Britští vědci zjistili, že za to mohou stromy.

Evropská unie garantuje domácím zvířatům „lidské“ životní podmínky. Tamější spotřebitelé si rádi připlatí nějaký ten eurocent, pokud se jim dostane ujištění, že si kupují potraviny ze zvířat, která strávila svůj život v relativní pohodě. Příkladem je tzv. free-range chov drůbeže, který má být lidštější alternativou „koncentrákovému“ chovu v klasických drůbežárnách. Značku „free.range“ a patřičnou cenu si zaslouží jen maso a vejce z drůbeže, která má denně osm hodin přístup k výběhu pod otevřenou oblohou.

Zatímco nakupující hospodyňka sahá hlouběji do peněženky, aby zaplatila drůbež lepší životní podmínky, drůbež sama se chová, jako kdyby toužila potvrdit nevalnou pověst „slepících mozků“. Slepice se do výběhu dvakrát nehnu. **Marian Dawkinsová** a její tým z věhlasné University of Oxford podnikl v hrabství Lincolnshire rozsáhlý výzkum, aby záhadu zápečnických slepic rozluštil. Nejprve vědci potvrdili, že plných 85% slepic výběh skutečně nijak zvlášť nevábí. Slepice prakticky nevystřídí zobák z drůbežárny. Jediné, co je přeci jen dokáže vylákat ven, jsou stromy. Farmy, které byly obklopeny vysokým stromovím se pyšnily podstatně vyšším podílem slepic „na vycházce“.

FOTO: PRO-BIO LIGA

Dawkinsová je přesvědčena, že za to může atavistický pud, který přežívá v domácích kurech jako dědictví po divokých předcích obývajících bambusové pralesy jihovýchodní Asie. Navíc skýtá stromové drůbeži chládek, zázvěří a úkryt před útoky dravců.

Dawkinsová se ostře brání tomu, aby výsledky jejího výzkumu byly interpretovány jako rehabilitace uzavřeného chovu. „Je to naše chyba, že neuvažujeme o věcech z drůbežního hlediska,“ prohlásila biologka.

A tak se nabízíme free-range chovům zcela nezištně nápad na jedno maličké vylepšení. Co takhle vysázet ve výběhu pro slepice takový malý bambusový háječek?

Jaroslav Petr

<http://www.osel.cz/index.php?clanek=546>

EKONOMIKA (podle údajů CIWF)

Zákaz chovu slepic v klecích zvýší cenu vaječ jen nepatrně, pouze o několik euro centů. Náklady pro změnu systému na více humánní jsou často nadhodnocené. Sociálně ekonomická zpráva, připravená pro evropskou komisi, ukazuje, že produkce vajec z volných chovů stojí pouze o 2,6 euro centů více než produkce vajec z klece a produkce vajec z chovu v halách stojí více o 1,3 euro centů. Tyto náklady navíc nesmí být nechány na úhradu jen farmářům. Měly by je hradit zákazníci. Pro každého to bude znamenat navíc pouze několik euro centů týdně. Průměrná roční spotřeba v EU je 220 vajec za rok na člověka (včetně vajec ve výrobcích). To znamená, že zákazníci by mohli vyměnit vejce klecová za vejce z hal za příplatek pouze 5,5 euro centů za týden a za vejce z volných chovů za příplatek 11 euro centů týdně.

Importy

Průmysl se obává, že zákaz chovu nosnic v klecích způsobí zvýšený import, ne vajec ve skořápkách, ale vaječných produktů, které se používají do zpracovávaných potravin. Ale sociálně ekonomická studie připravená pro komisi odhaduje, že importy se zvýší pouze o 3–4 %. To je velmi malý nárůst, protože i současný import je velmi nízký.

Zdroj: <http://lidskebestie.blog.cz/0612/slepice-2>

Zajímavý veletrh zelené energie ve Walsu

Dosud největší evropský veletrh zelené energie a efektivního využívání přírodních zdrojů proběhl začátkem března v rakouském Walsu nedaleko Lince. Stručně: vše o bydlení a domech se zaměřením na šetrnost k přírodě i úsporu financí. Poradenské středisko Energy Centre České Budějovice v rámci partnerství Jihočeského kraje se sousední spolkovou zemí Horní Rakousy již tradičně vypravuje na tyto výstavy autobusové zájezdy a zajišťuje společné prohlídky veletrhu v českém jazyce. Čeština zní i mezi vystavovateli, například firma BIOMAC inženýra Zdeňka Černého z Brnička u Uničova zde vystavovala široký sortiment dřevěných briket a pelet. Asi 800 vystavovatelů vytváří dobré konkurenční prostředí pro vývoj a využívání alternativních, šetrných energií a obrovský zájem návštěvníků to podporuje. Příští ročník bude již 25. Na začátek března 2009 si lze tedy naplánovat zajímavý poznávací výlet a obhlédnout nové ekologické trendy v bydlení.

-jap-